

Solvency II: Executive Summary

Solvency II představuje novou regulaci pro evropský pojištný trh, která nahradí současnou legislativu nazývanou Solvency I. Nová regulace přináší řadu změn a nových povinností pro pojišťovny a zajišťovny působící v rámci Evropského hospodářského prostoru (EEA).

JIŘÍ HAVLICKÝ, MONIKA STEINHÜBELOVÁ,
ADVANCED RISK MANAGEMENT

Počátky výpočtu solventnostních kapitálových požadavků sahají až do 70. let minulého století. V roce 2002 byly přijaty Směrnice 2002/12/EC a 2002/13/EC, které jsou označovány jako Solvency I. Nedostatky a omezení této regulace byly známy ještě před jejím přijetím. Mezi ty hlavní patří nedostatečná citlivost výše kapitálových požadavků na podstupovaná rizika (*Solvency I zahrnuje pouze pojištná rizika*), příliš velký prostor členských států EU pro národní diskrece, nedostatečná úprava dozoru nad skupinou a nezohlednění odvětvového, meziodvětvového a mezinárodního vývoje.

HLAVNÍ CÍLE SOLVENCY II

K hlavním cílům Solvency II patří ochrana klientů pojištěných a zajištěných (*dále v textu je používán souhrnný pojem pojišťovna*) a zvýšení stability pojišťovacího sektoru. Záměrem bylo vyvinout nový přístup k solventnosti, který lépe zahrne skutečná rizika pojištěných. Nová regulace by měla přispět k harmonizaci pojištného trhu v Evropské unii a dosažení konzistentní metodologie, což umožní snadnější a efektivnější výkon dohledu. Solvency II vyžaduje dodržování spíše zásad než pravidel, což současně klade větší odpovědnost na řídicí a kontrolní systém.

Tvorba směrnice Solvency II je založena na Lamfalussyho legislativním procesu. Jedná se o systém vývoje, schvalování, implementace a vynutitelnosti směrnic. Vývoj je rozdělen do čtyř stupňů (*Levels*).

ČTYŘI STUPNĚ LEGISLATIVNÍHO VÝVOJE

- Level 1 tvoří rámcový text Solvency II obsahující základní principy – Směrnice 2009/138/EC (*Framework Directive*), která byla schválena v listopadu 2009. Tato rámcová směrnice podléhá dalším novelizacím spadajícím pod Level 1, jako například současný

Monika Steinhübelová je analytikem společnosti Advanced Risk Management.

Jiří Havlíček je ředitelem poradenských služeb společnosti Advanced Risk Management.

návrh novely označovaný jako Omnibus II. Všechny schválené novely jsou, stejně jako rámcový text, zveřejňovány v OJEU (*Official Journal of the European Union*). Datum implementace uvedené ve směrnici je 1. 11. 2012. Na základě novely Omnibus II se však očekává posun data implementace na 1. 1. 2014 (*navrhované znění z června 2011*). Předpokládané hlasování o přijetí Omnibusu II v Evropském parlamentu se očekává v dubnu 2012.

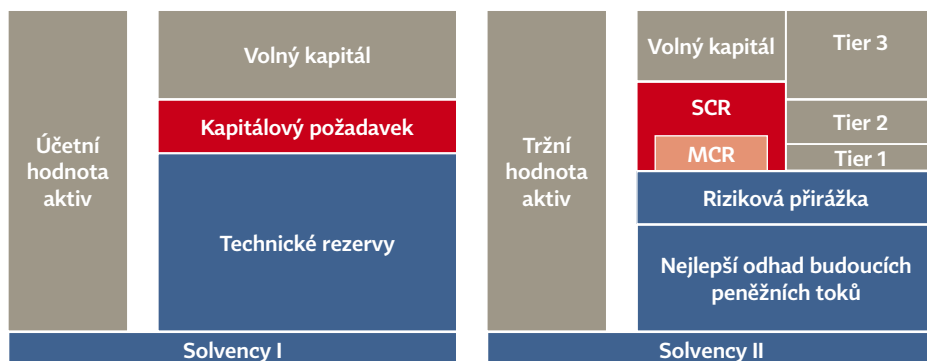
- Následným krokem po přijetí novely Omnibus II bude vydání Level 2 implementačních opatření, která obsahují specifikace pro výpočet technických rezerv a kapitálových požadavků. CEIOPS (*Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors*), předchůdce EIOPA (*European Insurance and Occupational Pensions*

Authority), poskytl návrh znění implementačních opatření spadajících pod Level 2. Jelikož finální Level 2 opatření nemohou být přijata Evropskou komisí dříve, než bude schválen Omnibus II, předpokládá se jejich přijetí ve druhé polovině roku 2012.

- Level 3 obsahuje pravidla pro dohled. Jsou to standardy doplňující Level 1 a Level 2. Na těchto pravidlech se začalo pracovat již na počátku roku 2010. Součástí Level 3 budou i zásady pro ORSA (*Own Risk and Solvency Assessment*). Proces dalšího vývoje Level 3 pravidel nebude započat dříve, než budou přijata finální opatření Level 2. Přijetí Level 3 pravidel se očekává v posledním kvartálu roku 2012.

- Level 4 Lamfalussyho legislativního procesu představuje ověření soula-

Schéma 1 Solvency II se od Solvency I liší v mnoha oblastech

du legislativy členských států s evropskou legislativou.

SOLVENCY II VS. SOLVENCY I

Solvency II se od Solvency I liší v mnoha oblastech (viz *první schéma*). Základní rozdíl spočívá ve způsobu stanovování výše kapitálových požadavků. Podle Solvency I se počítá jeden solventnostní kapitálový požadavek na pojistná rizika. Podle Solvency II se naproti tomu stanovují dva kapitálové požadavky – solventnostní (SCR, *Solvency Capital Requirement*) a minimální (MCR, *Minimum Capital Requirement*). Ty zohledňují hlavní rizika, kterým pojišťovna čelí – upisovací/pojistná rizika, tržní riziko, riziko selhání protistrany, riziko nehmotných aktiv a operační riziko.

SCR představuje „správné“ množství kapitálu, které je pojišťovna povinna držet, a MCR spodní hranici, pod níž by kapitál neměl klesnout. Bude-li se pohybovat kapitál mezi těmito dvěma hladinami, bude pojišťovna vystavena zásahu regulátora, který však nebude natolik přísný jako v případě poklesu kapitálu pod MCR, kde hrozí až odnětí licence. Doporučení týkající se zámků dohledu v případě nedodržení solventnostních požadavků bude vypracováno na úrovni Level 3.

Smyslem solventnostního kapitálového požadavku je pokrývat hlavní kvantifikovatelná rizika, jimž pojišťovny čelí, se současným zohledněním technik snižování rizik. Pojišťovna může počítat SCR dvěma způsoby – pomocí standardní formule nebo interního modelu.

JAK POČÍTAT SCR A MCR

Standardní formule představuje nejjednodušší přístup, který je shodný pro všechny pojišťovny. Spočívá v relativně snadném výpočtu kapitálových požadavků pro jednotlivá rizika, která se následně agregují do celkového SCR.

Namísto použití standardní formule si mohou pojišťovny samy vyvinout interní model pro výpočet solventnostního kapitálového požadavku, který je založený na stochastickém přístupu. Pomocí interního modelu lze docílit přesnějšího odhadu solventnostního kapitálového požadavku, který může být i nižší ve srovnání se standardní formulí. Použití interního modelu však podléhá předchozímu schválení dohledem.

Směrnice umožňuje aplikaci tzv. *částečného interního modelu*, kdy si pojišťovna může například zvolit vlastní parametry pro korelační matici standardní formule (*parametry odhadne na základě vlastních dat*). Použití částečného interního modelu podléhá rovněž schválení ze strany dohledu.

Pokud nejsou splněny podmínky pro výpočet SCR pomocí standardní formule (*například rizikový profil pojišťovny se výrazně*

liší od standardního profilu), může regulátor nařídít výpočet SCR pomocí interního modelu či částečného interního modelu.

MCR nelze počítat pomocí interního modelu, způsob výpočtu je stanoven směrnici. Výpočet je jasný a jednoduchý, aby bylo možné snadno a rychle posoudit situaci pojišťovny.

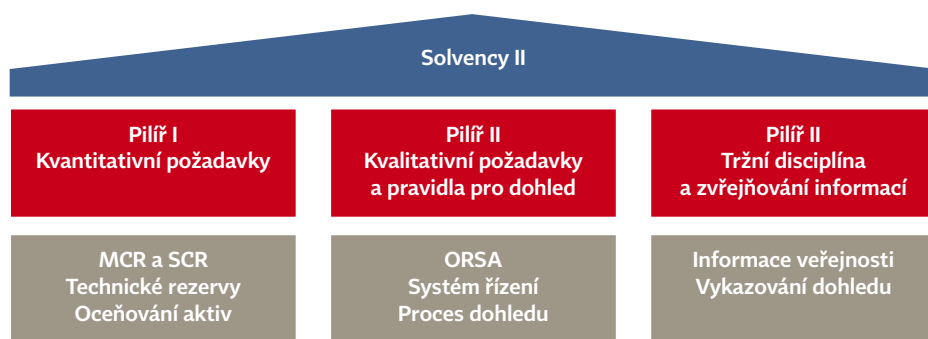
Ke krytí kapitálových požadavků podle Solvency II slouží **použitelný kapitál**, který je pojišťovna povinna držet. Kapitál se skládá z definovaných účetních položek (*jeho složení není shodné s vlastním kapitálem pojišťovny*). Solvency II zavádí dva druhy dělení kapitálu. Kapitál dělí na primární a doplňkový.

Položky kapitálu jsou dále řazeny do tří tříd (*Tier 1 až Tier 3*) na základě schopnosti absorbovat ztrátu. Tier 1 spadá celý do primárního kapitálu, Tier 2 a Tier 3 jsou rozděleny na primární a doplňkový kapitál.

vency I definuje odpovědného pojistného matematika, který má rozsah odpovědnosti definovaný zákonem. Je na něj kladen požadavek na aktuárskou certifikaci udělovanou Českou společností aktuárů. Solvency II definuje pojistněmatematickou funkci jako součást řídicího a kontrolního systému bez nutnosti výše uvedené certifikace, avšak po splnění definovaných požadavků.

Ve druhé polovině roku 2010 proběhla pátá kvantitativní dopadová studie (QIS 5), jejímž cílem bylo především kvantifikovat dopady přechodu na nová pravidla Solvency II. Tato studie obsahovala technické specifikace pro výpočet technických rezerv, SCR a MCR – a její výsledky mimo jiné indikovaly, že je třeba uvažovat o další kalibraci pravidel Level 2. Z výsledků QIS 5 rovněž vyplynulo, že Solvency II povede v obecné míře ke snížení technických rezerv a ke zvýšení kapitálového požadavku.

Schéma 2 Regulace Solvency II je založena na třípilířovém přístupu

Ke krytí MCR je určen primární kapitál (*pouze Tier 1 a Tier 2*), ke krytí SCR součet primárního a doplňkového kapitálu všech tříd.

DALŠÍ ODLIŠNOSTI A DOPADY

Další oblastí, kde je možné spatřit odlišnost Solvency I a II, je výpočet technických rezerv. Podle Solvency I jsou pro výpočet technických rezerv definována jednoznačná pravidla. Přístup podle Solvency II staví na principu výpočtu podle tzv. tržní konzistence a předpokládá výpočet technických rezerv pro závazky rozčleněné do rizikově homogenních skupin.

Technické rezervy se stanoví jako součet nejlepšího odhadu budoucích peněžních toků a rizikové přírážky. Hodnota technických rezerv odpovídá částce, kterou by pojišťovny musely zaplatit za okamžitý převod pojistných závazků na jinou pojišťovnu.

Rovněž na straně aktiv pojišťovny vyžaduje Solvency II změnu přístupu k oceňování. Podle nových pravidel budou aktiva pojišťovny oceňována tržně konzistentním přístupem.

Dalším rozdílem Solvency I a Solvency II, který stojí za zmínku, je *role pojistného matematika*. Současná legislativa Sol-

TŘÍPILÍŘOVÝ PŘÍSTUP

Regulace Solvency II pro pojišťovny připomíná svou podstatou regulaci Basel II pro banky. Je založena na třípilířovém přístupu. Pilíř I popisuje zejména kvantitativní požadavky na výpočet kapitálových požadavků a technických rezerv. Pilíř II je soustředěn především na kvalitativní požadavky řídicího a kontrolního systému, vlastní hodnocení podstupovaných rizik pojišťovny (ORSA) a pravidla pro dohled. Pilíř III se věnuje tržní disciplíně a zveřejňování informací (*viz druhé schéma*).

Ze zkušeností s implementací bankovní regulace Basel II lze konstatovat, že se jedná o časově náročný projekt, jehož příprava a průběh zahrnuje spolupráci napříč organizačními útvary pojišťovny. Celý proces vyžaduje odborné know-how, kvalitní přípravu a sběr dat (*zejména v případě využití interního modelu pro výpočet solventnostního kapitálového požadavku*) a v neposlední řadě také kvalitní projektové řízení. Vzhledem ke komplexnosti a rozsahu celé problematiky doporučujeme se i nadále věnovat systematické přípravě na přechod na Solvency II se zaměřením především na aspekty, které nebyly součástí zmíněné QIS 5. ●